

УДК656.025.4

Акименко Наталя, Кравцов Максим, Рябова Катерина
ДОСЛІДЖЕННЯ НАПРЯМКІВ ВДОСКОНАЛЕННЯ
ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ
ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У даній статті розглянуті теоретичні аспекти визначення транспорту, видів транспорту та його класифікація. Проаналізована динаміка міжнародних транспортних перевезень за видами транспорту за певний період. Визначене поняття та мета логістичної діяльності, здійснюваної міжнародними транспортними підприємствами. Звернена увага на вимоги, при дотриманні яких логістика сприяє підвищенню ефективності діяльності транспортного підприємства. Приділено увагу юридичним особливостям здійснювання логістичної діяльності міжнародними транспортними компаніями. Вказані особливості складання транспортних договорів та основні нормативні та правові акти, що їх регулюють. Визначені аспекти відповідальності сторін за невиконання або неналежне виконання обов'язків, які передбачені договором транспортного експедирування. Сформовані напрямки вдосконалення основних шляхів підвищення ефективності логістичної діяльності на міжнародному транспортному підприємстві.

Ключові слова: логістика, логістична діяльність, ефективність, транспорт, експорт, імпорт.

Акименко Наталья, Кравцов Максим, Рябова Екатерина
ИССЛЕДОВАНИЕ НАПРАВЛЕНИЙ
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ЛОГИСТИЧЕСКОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МЕЖДУНАРОДНЫХ ТРАНСПОРТНЫХ
КОМПАНИЙ

В данной статье рассмотрены теоретические аспекты определения транспорта, видов транспорта и их классификация. Проанализирована динамика международных транспортных перевозок по видам транспорта за определенный период. Определено понятие и цель логистической деятельности, осуществляемой международными транспортными предприятиями. Обращено внимание на требования, при соблюдении которых логистика способствует повышению

ефективності діяльності транспортного підприємства. Уделено увагу юридичним особливостям здійснення логістичної діяльності міжнародними транспортними компаніями. Виділені особливості складання транспортних договорів і основні нормативні і правові акти, які їх регулюють. Визначені аспекти відповідальності сторін за невиконання або неналежне виконання обов'язків, передбачених договором транспортного експедирування. Сформовані напрями удосконалення основних шляхів підвищення ефективності логістичної діяльності на міжнародному транспортному підприємстві.

Ключові слова: логістика, логістична діяльність, ефективність, транспорт, експорт, імпорт.

Akimenko Natalya, Kravtsov Maksym, Ryabova Kate

RESEARCH DIRECTIONS OF PERFECTION LOGISTICS ACTIVITIES OF INTERNATIONAL TRANSPORT COMPANIES

This article discusses the theoretical aspects of transport, means of transport and its classification. The dynamics of international transportation by mode for the period. Definitions and purpose logistics activities carried out by international transport companies. Attention is paid to the requirements under which enhances logistics efficiency of the transport company. Attention is paid to the legal aspects of the logistics of putting into effect the international transport companies. These features drawing up transport contracts and major regulatory and legal acts that regulate this. Aspects responsibility of the parties for non-performance or improper performance of duties required by the contract of freight forwarding. Prevailing ways of improving basic ways to improve the logistics of the international transport company.

Keywords: logistics, logistics activities, the effectiveness, transport, export, import.

Постановка проблеми. У зв'язку зі становленням ринкових відносин останнім часом з'явився та активно розвивається новий науково-практичний напрямок – логістика. Зацікавленість, яку виявляють до логістики вітчизняні вчені, науково-технічні співробітники, менеджери промислових підприємств, пояснюється, в

першу чергу, тими результатами в економіці, які отримали промислово розвинуті країни завдяки її використанню. Впровадження логістики в діяльність промислових та торговельних підприємств дозволяє суттєво скоротити усі види запасів продукції, витрати у постачанні, виробництві та збуті, знизити собівартість продукції тощо. Таким чином, зацікавленість щодо вивчення логістики зумовлена потенційними можливостями підвищити ефективність господарської діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню напрямів вдосконалення логістичної діяльності приділяли увагу багато відомих вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як В.І. Арсєнев, Б.В. Артамонов, Р.Л. Губерман, П.В. Курєнков, Л.В. Мазо, С.В. Милославська, К.І. Плужников, О.В. Соколова, К.В. Холопов. Дослідження вчених сприяли вагомому внеску в напрямки вдосконалення логістичної діяльності.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На сьогоднішній день питання дослідження логістичної діяльності є досить актуальним та має багато невирішених та не винайдених підходів до напрямів вдосконалення здійснювання логістичної діяльності міжнародними транспортними компаніями.

Формування цілей статті. Метою роботи є визначення доцільних та перспективних напрямків вдосконалення логістичної діяльності міжнародних транспортних підприємств.

Основний матеріал. Транспорт є ключовою ланкою соціально-економічної системи держави і належить до стратегічно важливих галузей національної економіки, без ефективної роботи якої неможливе подальше підвищення добробуту суспільства. Основні завдання транспорту – своєчасне, якісне та цілковите задоволення потреб галузей економіки та населення у перевезеннях, підвищення економічної ефективності його роботи. Пріоритетною ознакою національної транспортної політики є становлення національного ринку транспортних послуг. Транспортні послуги слід розглядати як сукупність послуг, пов'язаних з фізичним переміщенням у просторі пасажирів, багажу та вантажів.

З розвитком та становленням розвитку економіки та ринкових відносин у сфері перевезень з'явилась необхідність у створенні компаній які надають всі транспортно-експедиторські та логістичні

послуги за всіма видами транспорту. Загалом виділяють такі види транспорту (рис. 1).

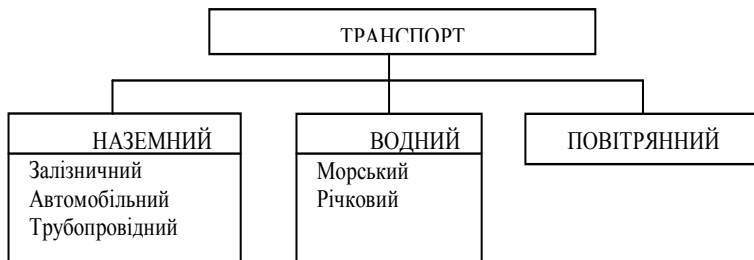

Рис. 1. Види транспорту

Незалежно від вибору транспорту виділяють наступні види транспортних послуг (рис.2).

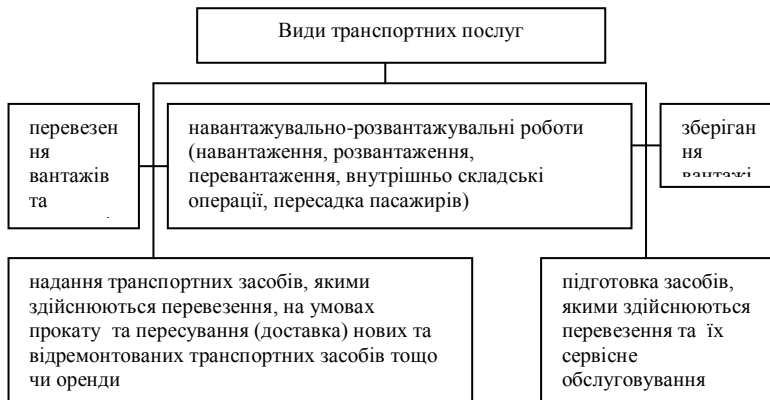

Рис. 2. Види транспортних послуг

Виходячи з визначення видів транспорту та послуг, що надаються можна сказати, що транспортно-експедиторська компанія – це компанія, яка надає послуги з перевезення чи пересадки пасажирів та вантажів, виконання зберігання, навантаження, розвантаження вантажів, а також надання, підготовки та сервісного обслуговування транспортних засобів, що надаються.

Наразі можна, сформувати класифікацію транспортних послуг за наступними ознаками (рис 3.).

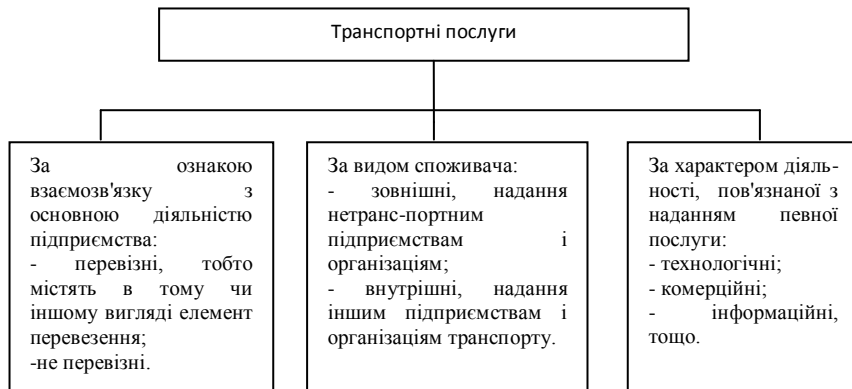

Рис. 3. Класифікація транспортних послуг

У структурі світової транспортної системи різні види транспорту мають специфіку функціонування, особливо сьогодні, коли зростають вимоги щодо якості послуг, забезпечення максимальної швидкості та зручності перевезень за умови мінімального використання відповідних ресурсів. На потенціал окремих видів світового транспорту поряд із внутрішніми інфраструктурними чинниками, що визначаються кількісними та якісними характеристиками транспортної мережі й рухомих транспортних засобів, найбільш вагомий вплив справляють глобальні чинники, а саме стан, тенденції, динаміка і структура розвитку світової торгівлі товарами, відповідно до якої формується попит та той чи інший вантажопотік на світових ринках та, як наслідок, визначається обсяг попиту на послуги з перевезень певними видами транспорту. Окрім тенденцій, що складаються у зовнішньоторговельній діяльності, на величину потенціалу світової транспортної системи впливають конкуренція на світових ринках транспортних послуг та інтеграційні процеси у світовому господарстві, що обумовлюють закріплення маршрутів руху вантажопотоків за відповідними країнами і регіонами в межах міжнародних транспортних коридорів, тим самим посилюючи їх

транспортний потенціал. Отже, саме їх потрібно враховувати при дослідженні тенденцій розвитку окремих видів транспорту.

Щодо наземних видів транспорту, що переважно забезпечують внутрішні та внутрішньоконтинентальні перевезення вантажів і пасажирів, то найбільш гостра конкуренція спостерігається між автомобільним та залізничним транспортом. Як відомо, автомобільний транспорт відіграє провідну роль, перш за все, у перевезеннях пасажирів. Кількість транспортних засобів зростає досить швидкими темпами: якщо в 1990 р. кількість автомобілів у світі складала 500 млн. од., у 2000 р. – 700 млн., то у 2012 р. – більш як 1,4 млрд. од. Найбільш розвинений автомобільний транспорт у США, Західній Європі та Японії, оскільки саме у цих країнах якість доріг є найвищою. Саме через це у розвинених державах світу автотранспорт домінує серед інших видів засобів переміщення. У США, за даними 2012 року, вантажообіг автотранспорту становить 30,2% загального вантажообігу, у країнах ЄС – 45,6%, а в деяких із них – 80% [7].

Динаміка обсягів перевезень автомобільним транспортом, свідчить про незначні зміни за період 2000–2013 рр. Вантажообіг автомобільного транспорту збільшився у 2013 р. порівняно із 2000 р. на 16,3%, а пасажирообіг – на 17,8%.

Залізничний транспорт утримує перше місце у структурі світового вантажообігу, стабільно нарощуючи обсяги перевезень. За період 2000–2008 рр. вантажообіг залізничного транспорту зріс на 67,4%, тоді як пасажирообіг – на 41,6%. Отже, зростання вантажообігу залізничного транспорту випереджало зростання пасажирообігу на 2,7% (відповідний коефіцієнт випередження дорівнює 1,027). У 2013 р. під впливом економічної кризи вантажообіг залізничного транспорту порівняно із 2012 р. скоротився на 11,9%.

Структура світового вантажообігу залізничного транспорту свідчить, що, за даними 2013 року, найбільшу частку в структурі вантажообігу займають Азія та Океанія – 38,6%, Америка – 33,1% і країни Європи – 26,8%. У світі країнами-лідерами за показником вантажообігу залізничного транспорту залишаються США (2,8 трлн. т-км у 2009 р.; у структурі національного вантажообігу займає найбільшу частку – 42,6%), Китай (2,2 трлн. т-км) та Росія (2 трлн. т-км).

Динаміка і структура світового пасажирообігу свідчить про стабільне зростання його обсягів, особливо в таких регіонах, як Азія і

Океанія (22,2% у 2012 р. порівняно із 2008 р.) та Америка (5,5%). Найбільша частка (74,2%) припадає на країни Азії і Океанії. За даними 2009 року, найбільший пасажирообіг серед країн зазначених регіонів мають країни ЄС (662,2 млрд. пас-км), Китай (394,6 млрд. пас-км) та Японія (396 млрд. т-км). У структурі пасажирообігу більшості країн світу залізничний транспорт займає незначну частку, поступаючись автомобільному й авіаційному транспорту. У країнах ЄС його частка становить лише 6,2%. На залізничний транспорт у структурі пасажирських перевезень припадає лише 0,3%, тоді як на автомобільний та авіаційний транспорт – 85,2% і 11,1% відповідно. У США автомобільний та авіаційний транспорт займають 82,7% та 9% відповідно. У структурі китайського пасажирообігу залізничний транспорт посідає другі позиції – 34,5%, поступаючись тільки автомобільному транспорту, питома вага якого складає 52,8%.

Зовсім незначну частку в структурі світового вантажо- та пасажирообігу серед внутрішніх видів транспорту займає внутрішній водний транспорт – його питома вага у світовому вантажообігу дорівнює 4%. В Європі внутрішнім водним транспортом, за даними 2012 року, перевезено 500 млн. т вантажів, у США – 800 млн. т, в Азії найбільшою у світі річкою Янцзи (Китай) перевозиться більш як 1,2 млрд. т щорічно [7].

Автомобільний, залізничний та внутрішній водний транспорт забезпечують перевезення вантажів у внутрішньоконтинентальних транспортних системах, тоді як головна роль у транспортуванні вантажів і пасажирів у міжконтинентальному сполученні належить морському та авіаційному транспорту відповідно.

Морськими маршрутами останні роки перевозиться понад 80% усіх зовнішньоторговельних вантажів. У 2012 р. обсяги морської торгівлі товарами склали 7,84 млрд. тонн, що на 4,5% менше, ніж у 2010 р., та на 1,8% менше за аналогічний показник 2008 р. Динаміка вантажообігу світового морського транспорту свідчить про стабільне збільшення обсягів вантажообігу, який за період 2003–2012 рр. щорічно зростав на 927 млрд. т-міль, або на 3,5% [7].

Результати аналізу регіональної структури морських перевезень світу (за експортними вантажопотоками) свідчать, що найбільшу частку в ній займають країни Азії, що розвиваються, – 39,1%. Це пов'язано з активним випереджувальним світові показники

розвитком економіки Китаю, Індії та Індонезії. На розвинені країни у структурі морських перевезень світу припадає 31,2%, з яких 17% – частка Північної Америки та країн Західної Європи. Найшвидшими темпами за період 2006–2012 рр. зростали обсяги перевезень вантажів морським транспортом країн із перехідною економікою (22,3% порівняно із 2006 р.) і Північної Америки (14,9%) [7].

Світовий повітряний транспорт характеризується високою концентрацією та є найбільш глобалізованою галуззю транспорту, в якій великі виробничі підприємства належать до транснаціональних корпорацій. Майже 50% перевезень пасажирів, вантажів і пошти на міжнародних та внутрішніх лініях виконується компаніями США (33,6%), Японії (5,9%) і Німеччини (4,6%). Найбільші 30 компаній світу здійснюють 70% загальносвітового вантажообігу на регулярних лініях. Серед десятки найкрупніших авіакомпаній світу шість є американськими: American Airlines, Delta Airlines, United Airlines, Northwest Airlines та Southwest Airlines [5].

Що стосується України, то обсяги перевезень вантажів в Україні починали повільно збільшуватися за видами транспорту у період з 2010 по 2013 роки.

Однак взагалі то можна зробити висновок, що об'єми перевезень вантажів усіма видами транспорту поступово збільшувались протягом розглянутого періоду. Завдяки цьому можна говорити про позитивну динаміку збільшення обсягів перевезення вантажів.

Далі розглянемо ситуацію, що склалася на ринку транспортно-експедиторських послуг в Україні останнім часом:

- тільки окремі організації по міжнародним перевезенням в змозі виконувати комплекс транспортно-експедиторських послуг, як правило вони обмежуються тільки однією чи декількома функціями;

- дуже низький рівень системи підготовки міжнародних спеціалістів в даній області, вихід на міжнародний ринок непідготовлених спеціалістів підриває довіру до них з боку закордонних партнерів;

- правове регулювання діяльності в транспортно-експедиторській галузі не відображає економічної сутності нових форм господарювання;

- надзвичайне незадовільні умови проходження

транспортними засобами прикордонних митних переходів та пограничних пунктів;

- практичні бездіяльні механізми захисту українських міжнародних перевізників та експедиторів від іноземних та вітчизняних не добропорядних вантажовласників, конкурентів, кримінальних елементів на автодорогах;

- практично відсутня система страхування транспортно-експедиторських операцій та контролю за вантажем при перевезеннях;

- має місце дуже низький рівень забезпечення транспортно-експедиторських підприємств інформаційними технологіями, в результаті чого відбуваються численні затримки в організації транспортування вантажів.

В умовах спаду виробництва, що призводить до зниження об'ємів транспортно-експедиторської роботи і як результат – до втрати надійних джерел самофінансування усіх видів транспорту, необхідна розробка комплексних заходів по проведенню ефективної інвестиційної політики.

Необхідно приділяти посилену увагу розробці ефективних обґрунтованих комплексних програм розвитку транспортно-експедиторських послуг для залучення зарубіжних інвесторів, без допомоги яких розвиток транспортно-експедиторської галузі в Україні є досить важким.

Однією з найважливіших складових господарської діяльності транспортно-експедиторської компанії є логістична діяльність. Зарубіжний досвід діяльності фірм і компаній свідчить, що скорочення на 1% логістичних витрат еквівалентне близько 10%-му збільшенню обсягу продажів.

Логістична діяльність – є комплексом функціональних, управлінських та забезпечуючих процесів та операцій, які спрямовані на трансформацію матеріальних і супутніх логістичних потоків, що є джерелом ресурсів для значного числа суб'єктів в каналах та ланцюгах поставок [1].

Мета логістичної діяльності – формування комплексної корисності логістичного продукту або логістичної послуги у відповідності з запитами споживачів з-за умови забезпечення необхідного рівня економічної безпеки суб'єкта логістичної діяльності. Завданням логістичної діяльності, є досягнення з

найменшими витратами максимальної пристосованості суб'єктів логістичної діяльності до мінливої ринкової ситуації, підвищення власної частки та одержання конкурентних переваг, тобто забезпечення необхідного рівня економічної безпеки та рівня конкурентоспроможності; формування відповідного логістичного потенціалу для забезпечення необхідного рівня економічної безпеки суб'єктів логістичної діяльності [1].

Розвиток логістики здійснює істотний вплив на вдосконалення системи ринкових відносин. Успішне застосування логістичної концепції в діяльності сучасного підприємства дозволить підтримати корпоративну стратегію, оптимізувати товарні та інформаційні потоки компанії, а також забезпечити гармонізацію інтересів усіх учасників ланцюга руху товару.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Логістична діяльність транспортних підприємств дуже важлива, адже транспорт є ключовою ланкою соціально-економічної системи держави і належить до стратегічно важливих галузей національної економіки, без ефективної роботи якої неможливе подальше підвищення добробуту суспільства. За правильного застосування наведених рекомендацій щодо створення, впровадження та подальшого розвитку всіх видів забезпечення логістичної діяльності спостерігається зниження загальних витрат та підвищення рівня обслуговування клієнтів. Злагодженість логістичної діяльності підприємства є запорукою ефективної діяльності самого підприємства.

Література

1. Алькема В. Г. Генезис і розвиток економічної безпеки суб'єктів логістичної діяльності : дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук / В. Г. Алькема. – К., 2011. – 501 с.
2. Внешнеторговые сделки: Учебное пособие / Сост. И.С. Гринько. - Сумы: Фирма «Реал», 1994. – 464 с.
3. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua/
4. Макарова И.В., Семенова Е.А. Влияние логистики на конкурентоспособность предприятия. – Режим доступу: <http://economyar.narod.ru/makarova.pdf>
5. Мир воздушного транспорта в 2012 году [Електронний

ресурс]. – Режим доступу : www.icao.int/icaonet/dcs/9921/9921_ru.pdf

6. Тихін В.Г. Міжнародне приватне право: Підручник \ В.Г. Тихін. - Мн.: Книжковий Дім, 2007. – 320 с.

7. EU energy and transport in figures 2013. Luxembourg: Office for the Official Publications of the European communities, 2013. – 232 p.

8. Review of maritime transport 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : unctad.org/en/PublicationsLibrary/rmt2013_en.pdf

1. Al`kema V. G. Genezy`s i rozvy`tok ekonomichnoyi bezpeky` sub'yektiv logisty`chnoyi diyal`nosti : dy`s. na zdobuttya nauk. stupenya dokt. ekon. nauk / V. G. Al`kema. – К., 2011. – 501 s.

2. Vneshnetorgovyye sdelky`: Uchebnoe posoby'e / Sost. Y`.S. Gry`n`ko. - Sumy: Fy`rma «Real», 1994. – 464 s.

3. Derzhavny`j komitet staty`sty`ky` Ukrainy` [Elektronny`j resurs]. – Rezhym`m dostupu : www.ukrstat.gov.ua/

4. Makarova Y`.V., Semenova E.A. Vly`yany`e logy`sty`ky` na konkurentosposobnost` predpny`yaty`ya. – Rezhym`m dostupu: <http://economyar.narod.ru/makarova.pdf>

5. My`r vozdushnogo transporta v 2012 godu [Elektronny`j resurs]. – Rezhym`m dostupu : www.icao.int/icaonet/dcs/9921/9921_ru.pdf

6. Ту`xin V.G. Mizhнародне pry`vatne pravo: Pidruchny`k \ V.G. Ту`xin. - Мн.: Kny`zhkovy`j Dim, 2007. – 320 s.

Рецензент: Яшкіна О.І. д.е.н., доцент кафедри маркетингу Одеського національного політехнічного університету

1.06.2015

УДК 656.025.4.009.12

Акименко Наталя, Рябова Катерина
**ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ТРАНСПОРТНО-
ЛОГІСТИЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ
ВАНТАЖНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ЯК ФАКТОРУ ПІДВИЩЕННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ**

У науковій статті розглянуті теоретичні основи транспортного обслуговування та логістичної діяльності. Зазначені транспортні, а